

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

De honestiore & naturali theologia Græco[rum]. Cap. i.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

lennis unquam dies lugubri habitu agitur, quemadmodum dum apud Græcos fletu & planctu Proserpinæ ac Dionysij passionēs celebrantur, nec inspicere apud eos aliquis poterit, quamuis inopes iam omnino corrupti sunt, furentes & bacchantes viros simul, atq; foeminas in templis deorum pernoctare. Nec aliud quicquam monstrum nephandum, sed religiose omnia, quæ ad deos pertinent & dicuntur & aguntur, adeo ut neque apud Græcos, neq; apud Barbaros usquam honestius ista constituta sint, & quod ego maxime mirari soleo, quamuis ex uniuerso terrarum orbe, in urbem multi confluant, qui res sacras patrijs peragunt moribus, nihil tamen alienum publice ciuitas imitata inuenitur, quod multis alijs accidisse manifestum est. Verum etiam si deorum responsis, alienigena quædam sacra suscepta sunt, omni eiecta fabularum garrulitate, Romanis moribus peragantur. Sicut matri deorum sacra quotannis certaminibus, ex consuetudine Romanorum fuit, sacerdos autem utriusque sexus, uir & foemina ex Phrygia consecratur, & urbem, ut solent, tibiarum & tympanorum sonitu perlustrant. Sic pie ac religiose Romana ciuitas, turpitudine fabularum omnino spreta, deorum carmonias peragit. Non autem ignoro esse nonnullas fabulas apud Græcos hominibus utiles, quarum alia naturæ opus per mœrorem ostendunt, alia consolandi gratia fictæ, plenæ utilitatis sunt, quæ quauis optimæ scientiæ, tamen Romanorum Theologiam multo præstantiorem duco, parua enim est illa fabularum utilitas, nec multis prodesse potest, sed illis duntaxat, qui causas rerum curiosius inuestigarunt, qui certe paucissimi sunt. Multitudo autem indoctior, ad peius solet huiusmodi orationem interpretari, & in horum alterum semper incurrit. Nam aut duplicabiles deos ducit, si quidem eorum multa in magnis miserijs oppressi fuerunt, aut nihil turpe, aut iniquum deorum in exemplis admonita putat. Quare illis solummodo relinquenda ista sunt, quæ philosophiæ speculationibus insudarunt

EVSEBII PAMPHILI LIBER TERTIVS

De honestiore & naturali Theologia Græcorum.

CAPVT I.

SAne quidem philosophorum primi & uetustissimi Romanorum, de Græcorum theologia iudicarunt, qui physiologiam fabularum apertissime repperunt. Nos autem quoniam ad redargutionem illorum producti sumus, age iam interpretatiões ac allegorias suas, quã friuolæ atq; indignæ sint, inspiciamus, nihil nostri afferentes, sed illorum ipsorum productis auctoribus, ab ipsis sublimem hanc theologiam perdiscamus. Verum cum aliter alij dixerunt, & unusquisq; inuenta sua uera esse contendat, satis erit, si quæ clarioribus græcorum philosophis uisa sunt, proferemus. Primus igitur Cheronensis adducatur Plutarchus, qui fabulas peruertens, mysticam in eis theologiam latere contendit, quã uelut a deorum inducens penetralibus, non mortalium aliquẽ, ut fabulæ uolunt, sed temulentiam per Dionysium significare ostendere conatur, lunonem uero nuptialem uiri ac foeminae coniunctionẽ, deinde quasi oblitus paulopost, terram per lunonem ostendi uoluit, Latonam uero obliuionem ac noctem esse, & rursus Latonam ac lunonẽ eandem esse putat, Iuppiter autem per æthera sibi uirtute accipitur. Quid hæc mihi perstringunt, cum liceat ipsum audire, sicut ait in libro quẽ de platrensi Dædalo inscripsit, arcana pandentẽ Theologiæ sacraria his uerbis. Prisca quidem tam apud græcos, quã apud barbaros theologia naturalis erat, ratio fabulis inuoluta, occulte ac mystice ueritatẽ doctis subaperiens, quod Carminibus Orphei, & ægyptiorum sacris, & phrygia doctrina comprobatur, maxime autem orgia & immolationes, & quæ symbolice in sacris geruntur, fabularum sensum aperiuunt. Nam qui lunoni sacrificant, bilem in sacris non adhibent, sed iuxta aram infodiunt. Nam quoniam uiri ac mulieres coniunctam significant uitam, eare ostenditur absque ira, & odio, & amaritudine, matrimonium esse oportere, quod significatiuum docendi genus in omnibus fabulis est. Ita cum lunonem adhuc uirginem ab Euboa insula, ubi educata fuit, furtim a Ioue ablatam ferunt, & huc deportatam opacum eis thalamum a Citherone factum fuisse, ac Marcidem lunonis nutricem ab eo scrutari prohibitam, Quia Iuppiter in illis locis cum Latona quiesceret, unde postea grato animo Iuno easdem aras atq; tẽpla cum Latona uoluit habere, itaq; ut etiã La-

tona

tona nocturna appelletur, aperte tam rebus, quā Latonæ nocturnæque nominibus occultum, latens & tenebrosum diuinarum rerū significatur. Alij autem quia ibi latuit Iuno, nocturnam dicunt appellatā primum fuisse, deinde re iam aperta, nuptialem. Qui autem naturæ secreta subtilius per fabulas inuestigant, hoc pacto Iunonis atque Latonæ potestatem coniungunt, Iuno enim terra est, Latona vero nox. Oblivio enim quam uerbum hoc græce significat, in nocte sit, propter somnum. Nox porro nihil aliud est, quā terræ totius umbra, quæ radios solaris eripiens, atrum atque obscurum aera reddit. Quod autem non alia est Iuno quā Latona, inde profecto patet, quia Dianā Latonæ filiam omnes asserunt, quam & Lucinam appellant. Nomina igitur hæc duo sunt uni deæ imposita. Præterea Apollinem Latona Martem Iuno peperit. Apollinis autem atque Martis, eandē esse uirtutem apertissimum est. Mars enim, ares græce appellatur, quod a regni auxilium pugna oppressis, afferre significat. Apollo vero uocatur, quot a pallati, id est, ab egrotationibus homines soluat atque liberet, quā obrem ardentissimas etiam stellas, Solem Apollini & nomine Martis appellatam, Marti accommodant, nec absque causa eandem deam nuptialem, & Lucinæ atque Solis matrem putarūt, matris monij namque finis procreatio est, qui nihil aliud est, quā a tenebris ad Solis lumina progressio. Vnde poeta. Cum Lucina (inquit) illum in lumen adduxit, tum Solis cernere quiuit fulgorem. Primum enim a dolore partus liberari per Lucinam, deinde solarem aspici Solem, qui generationis finis est, ostendere uoluit. Sed non est ab re, puulgatissimā quoque fabulam enarrare. Dicitur enim, Iunone irata, disfidenteque ab eo, mœstusea de causa nimium fuisse, quæ Alalcomenes indigena docuit, ut alteram ducere simularet, ita consilio eius ex quercu, simulachro mulieris confecto quod dadalem appellarunt, nuptias præparare sangebent. Nymphe igitur tritonides, & uniuersa Boetia confluebat, quibus rebus Iunonem commotam, a Cithærone descendisse, & Platenſium multitudine mulierum sequente, ad Iouem peruenisse, simulationeque patefacta, summa cum læticia recōciliatam fuisse, honorem autem simulachro tantum fecisse, ut dedala nomine ipsius diem festum instituerit, quod tamen ex zelotypia, quamuis omni anima expers esset, cremauit. Huius fabulæ talis ratio

tio est. Iunonis ac Iouis bella & dissidia nihil aliud, q̄ elementorum intemperiem significant, quæ nisi certis proportionibus contempere-
rentur natura rerum soluta, magnâ perniciem afferunt. Si ergo Iup-
piter, id est, calida uirtus ac ignea nimium excesserit siccitate, omnia
pereunt. Sin v̄o Iuno humida, scilicet & uentosa natura, Iouē asper/
nata superauerit, magna uis pluuię delata, diluuió cuncta uastauit,
quod illis temporibus factum, Boetiam maxime regionē proluit,
quæ multitudine aquarum tectam fuisse dicitur. Quare q̄primum
tempestate transacta, terræ apparuerunt, deorum recõciliatio facta
fingitur. Prima uero arborum omnium quercus effloruit, quæ non
modo pijs hominibus, ut Hesiodus ait, uerum etiã diluuij reliquijs
opitulata est, cum glandes ramalia ferant, & apes cū tegat truncus.
His Plutarchus apertissime nos docuit mirabilem etiã illam & my/
sticam Græce theologiæ rationem, nihil magni nec dignum philo/
sophia continere. Audisti quippe per Iunonē modo matrimoniū/
modo terram, modo humidã significare substantiã. Didicisti Dio/
nysum, nihil aliud q̄ temulentiam esse, Latonam noctem, Apollinē
Solem, ipsum deniq; Iouem calidam uirtutem atque igneam. Tur/
pitudini ergo fabularum accessit, ut secretior hæc & mystica theo/
logia, non ad diuinas quasdam & cælestes uirtutes, nec ad rationa/
les & incorporales substantias conducat, sed rursus in temulentiam
& nuptiarum opera, & egritudines hominum deducat. & quod ho/
nestissimum in ea est, ad terram, ignem, Solem, reliquasq; huiusmo/
di partes orbis terminetur, nec ultra hæc quicq; afferat, qd' etiã Plato
nō ignorauit, qui in eo libro quē Cratillum inscripsit, nihil ultra ui/
sibiles mūdi partes priscos Græcor; cognouisse, & stellas dictos pu/
tasse asserit. Verba eius hæc sunt. Vetusissimos græcor; Cœlum,
Stellas, Solem, & Lunam, quæ nunc etiã multi Barbaror; colunt,
deos putasse, manifestū est, huiusmodi quidem græca sunt.

De mystica & naturali Theologia Aegyptiorum. CAP. II

NVnc Aegyptior; mysticam Theologiam, quæ mltō ue/
rustior fuit, uideamus. Osirim, & Isim, & Solem, & Lunã
esse aiunt, Iouem spiritum, qui per omnia transeat, Vulca/
num ignem, Terram Cererem, Oceanum humiditatem,
ac Nilum fluuium asserunt, cui deorum generationem attribuunt.

e Aere